

EĞİTİM – ÖĞRETİM HAKKI ÜZERİNE

Söyleşi: Vahdet Dergisi, Nisan 1999, Sayı – 31

“insanların Haklarını Bilmeleri ve Onlara Sahip Çıkmaları Gerekir”

Başörtüsü mağduru öğrenci ve öğretmenlerin hukuk mücadeleleri ve bu konuda neler yapılabileceği hakkında Avukat Muharrem Balcı'yla arkadaşımız Vefik Günay bir röportaj yaptı.

Vahdet: Bilindiği üzere özellikle son dönemde eğitim camiasında bütün toplum tabakalarının hissetmekle olduğu bir kıyım yapılmaktadır. Bu kıyımda idari mekanizma çoğunlukla hukuk dışı bir mecrada çalışmaktadır. Bu mekanizmayı hukuk çerçevesinin içine çekmek için neler yapmak gerekir?

Balcı: Her şeyden önce idari mekanizma, hukuk çerçevesinde anayasal ve yasal olarak oluşmuş mekanizma demektir. Dolayısıyla hukuk sistemini oluşturan kurallar idari mekanizmayı, diğer bir deyişle yürütmeyi bağlayan kurallardır. Bunlar da anayasa, kanun, tüzük, yönetmeliklerle bunların hepsinin üzerinde Anayasanın 90. maddesinin son paragrafıyla kabul edilmiş BM İnsan Hakları Evrensel Beyanname ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'dir. Bu mekanizmanın hukuk dışına çıkmaması kuralken ve onun hukuk çerçevesi içine çekilmesi sorun olmaması gerekirken geçmişten buyana yaşananlar ve özellikle yaşadığımız son dönemlerdeki uygulamalar gerçekten bir sorun olarak karşımıza geliyor.

Aslında bu yeni bir olay değil. Ülkede idari mekanizma, yani yürütme erki kuruluş aşamasında da bu anlamda hukuk dışı bir çerçevede oluşan mekanizmaydı. Türk Hukuk ve İdari sistemi içinde idari mekanizmanın normal olmayan şartlarda olduğu herkesin malumudur. Dolayısıyla hukuk dışı uygulamalar bir anlamda kesintisiz devam ediyor. Tabii zaman içinde bazen bu adaletsizlikler had safhaya çıkarak insanları taciz eder duruma geliyor. Bazen de yürütmenin zayıf olduğu, bilhassa insan haklarına veya hukuka uygunluktan değil de konjonktürün yürütme aleyhine olduğu dönemlerde uygulamalar biraz daha düşük dozajda olabiliyor. Fakat yaşadığımız son üç yıllık dönemde idari mekanizmanın hukuk çerçevesinin dışına çıktığı bir gerçek.

Burada idarenin her ne kadar gerçekten kusur ve suçu varsa da; idari işlemlere karşı bu işlemlere muhatap olan insanların, vatandaşların da ilgisizliği, vurdumduymazlığı şeklinde veya

çaresizlik anlamında ifade edilebilecek, hukukla ilgisizliğin tespitini de yapmadan geçmemek lazımdır. Elbette vatandaşın hukukla ilgisinin az kurulabilmiş olması; hukuku kendi menfaatlerine veya öngördükleri siyasal ve hukuki sistem için kendi lehlerine kullanabilmeyi düşünen idarecilerin işini kolaylaştırmaktadır. Fakat bir ülkede insanlar hukukla ne kadar fazla ilgiliyse, ne kadar fazla hukuka kıymet veriyorlarsa, yani hakkın tarifi anlamında kendi hukuklarına, kendi haklarına ne kadar malik olabiliyorlarsa, idari mekanizmalar da o nispette hukuk çerçevesinin dışına çıkmakta zorlanırlar. Ne yazık ki Türkiye'de hukuka ilgi az olduğu gibi -bir kısmını tenzih ederiz- hukukçuların bile en az ilgilendiği alan maalesef hukuktur. Böyle olunca da hukuku süflü amaçları için kullanmayı düşünen çevreler açısından neticeye ulaşmak biraz daha kolay oluyor. Son dönemde yaşadığımız sıkıntıların temelinde biraz da bunun yattığını düşünüyorum.

Dolayısıyla idari mekanizmayı hukuk çerçevesi içine çekmek; özellikle İnsanları, haklarının neler olduğu ve bu haklarını nasıl kullanabilecekleri konusunda bilgilendirmeden geçmektedir. Türkiye'de elbette bir kanuni mevzuat var. Örneğin, eğitim ve öğretimle alakalı kanunlar ve düzenleyici idari işlemler var. Bunun adına mevzuat diyoruz. Bu mevzuatın her halükârda çoğaltılıp insanların eline ulaştırılması lazım. Yani insanların öncelikle yaratılıştan hangi haklara sahip olduklarını ve evrensel anlamda tüm dünya ülkelerinde kabul görmüş, imzalanmış veya belli oranlarda yaptırımları olan hukuk kurallarını bilmeleri lazım, Yine ülke içinde uygulama alanı bulan anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, genelge gibi mevzuatın da kendileriyle ilgili olanlarını mutlaka bilmeleri lazımdır. İşte burada sivil toplum kuruluşlarına gerçekten büyük görev düşüyor. Hukukçulara, dergilere, gazetelere, televizyonlara, radyolara büyük görevler düşüyor. Öncelikle bilgilendirme eksikliğinin giderilmesi lazım. Bizim bu eksikliği giderme çerçevesinde küçük girişimlerimiz oldu. **“Eğitim ve Öğretimde Haklar ve Yükümlülükler”** adı altında hazırladığımız mevzuat çalışmamızı geçen yıl kitap olarak ilgililerine ulaştırmaya çalıştık. Fakat geçen yıl bu baskıların ve hukuksuzlukların insanımızı çok fazla etkilememesinden olacak ki çalışmamıza ilgi azdı. Ancak gittikçe baskılar ve hukuk dışı uygulamalar çoğalınca ilgi de aynı oranda arttı.

 <p>Av. Muharrem Balcı</p> <p>eğitim ve öğretimde haklar ve yükümlülükler</p> <p>Tanımlar-Mevzuat-Açıklamalar</p> <ul style="list-style-type: none">• Temel Hak ve Özgürlükler• Ulusal Düzenlemeler<ul style="list-style-type: none">- Anayasal Düzenlemeler- Yasal Düzenlemeler<ul style="list-style-type: none">- Kanunlar- Kanun Hükmünde Kararname- Tüzükler- Yönetmelikler- Genelgeler- Talim Terbiye Kurulu Kararları• Uluslararası Düzenlemeler<ul style="list-style-type: none">- BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi- Sözleşmeler- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi- Ek Protokoller <p>danışman</p>	<p>Bunun üzerine yoğunluk olarak üniversitelerde disiplin cezaları, kayıt yapmama gibi sorunlar, okuldan atma, bahçelere sokmama, kampüslere girilmesine engel olma, dışarıya çıkarma gibi bir takım problemlere çözüm yolları anlamında “Üniversitelerde Disiplin Cezaları ve Hak Arama Yolları” adıyla yeni bir çalışmamız oldu. Bu konjoktüre biraz daha fazla oturduğundan veya diğer bir ifadeyle ilgililerin yani öğrencilerin canını yakan uygulamaların had safhaya ulaşması dolayısıyla daha fazla ilgi gördü.</p>
---	--

Gönül ister ki bu çalışmaların sayıları çoğalsın ve ilgililerine, üniversite öğrencilerine, bilhassa bu son günlerde öğretmenlere ve dolayısıyla orta öğretim, lise seviyesindeki öğrencilere mutlaka ulaştırılsın. Çünkü her bir çalışma ancak kendi çevresindeki insanları hedef alabiliyor ve onlara kadar ulaşabiliyor. Fakat çok değişik yerlerde çok değişik kesimlerden hukukçuların bu alandaki çalışmaları mutlaka çok daha farklı, çok daha geniş kesimlere hitap edecektir.

Hakların neler olduğuna ilişkin bilgileri elde eden insanlar elbette ki o bilgiler içinde bu hakların nasıl kullanıldığını da göreceklerdir. Bu sayede de hukukçularla ve avukatlarla daha fazla mesai içinde olacak, karşılıklı yardımlaşma konumuna gireceklerdir. O zaman bu muhatap mekanizmayı yani yürütmeyi hukuk çerçevesinin içine çekmek biraz daha mümkün olabilir diye düşünüyorum. Çünkü idare mahkemelerine ve Danıştay'a yapılan başvuruların bir kısmından gerçekten olumlu neticeler, olumlu cevaplar almak mümkündür. Zaman zaman gazetelerde bu haberler çıkıyor. Dolayısıyla gölülüyor ki hukuku gerçekten amacına uygun olarak kullanmayı becerebildiğimiz oranda neticeye biraz daha yaklaşmış sayılırız.

Burada denilebilir ki Türkiye'de hukuk siyasallaşmıştır ve belli kesimlerin amacına hizmet ediyor. Bunların göreceli konular olduğunu düşünüyorum. Elbette ki bir çok kesim hukuku kendi zaviyesinde, kendi menfaatleri çerçevesinde kullanacaktır. Bu amacın tamamen önüne geçmek mümkün değil. Ancak bu eylemin ve işlevin önüne geçmek mümkün. Hukuk dışına çıkmakla itham ettiğimiz kesimi, hukuk içine çekmenin yolu yine hukuki mücadeleden geçmektedir.

Vahdet: Son kıyımında öncelikli olarak başörtülü bayan öğretmenlerin hedef alındığını görüyoruz. Bu öğretmenler, kendi istekleriyle istifa ile görevden atılma arasında bir tercihe zorlanıyorlar. Oysa bizim bildiğimiz kadarıyla mevcut yasalara göre bile bu öğretmenlerin öyle yaka paça kapı dışarı edilmeleri kolay değil. Görevden atılmaları durumunda mahkeme yoluyla göreve dönmeleri veya bir takım haklarını almaları mümkün oluyor. Ama kendi istekleriyle istifa ettikleri zaman bundan mahrum oluyorlar. Bundan dolayı hükümetin özel olarak görevlendirdiği kişiler bir takım dikta rejimlerinin kullandığı ikna odalarını kullanarak öğretmenleri istifaya ikna etme çabası içine giriyorlar. Bu konudaki hukuk mücadelesi hakkında öğretmenlere bazı pratik bilgiler vermeniz mümkün müdür?

Balcı: Doğru, biz de bununla sık karşılaşıyoruz. Bu yine mevzuatın yeteri kadar bilinmemesinden kaynaklanıyor. Örneğin; devlet memuru olması nedeniyle bir öğretmenin, başta anayasa olmak üzere Memurun Muhakematı Hakkında Muvakkat Kanunu, Devlet Memurları Kanunu'nu ve bununla alakalı Kılık Kıyafet Yönetmeliği'ni veya öğretmenler ve öğrencilere ilişkin disiplin yönetmeliklerinin hükümlerini bilmesinde yarar vardır. Bunları bildiklerinde göreceklerdir ki disiplin cezaları dolayısıyla bir memurun görevden alınması veya görevine son verilmesi, meslekten çıkarılması mümkün değildir.

Disiplin cezalarını kanun veya yönetmelikler tahdidi olarak saymışlardır. Bu şu demektir: Her bir disiplin suçunun karşılığında cezası belirlenmiştir. Bunlar kanuna ve hukuka aykırı olsa da hepsi de var olmandır. Yani var olandan yola çıkarak konuşuyoruz, O halde bunların karşılıkları belirlenmiştir. Bu karşılıkların dışında, karşılıklarını aşan bir ceza verilmesi halinde veya **ceza yerine geçen güvenlik tedbiri** uygulanması halinde, işte bu son dönemde açığa alma tarzında görülen, disiplin soruşturmasına başlar başlamaz açığa alma uygulamalarında olduğu gibi, bunların hukuk dışı sayılacağını anlamak mümkün olabilecektir. Bu meyanda Anayasanın 38. maddesinde ifade edilen, “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur” hükmünün herkes tarafından iyi bilinmesi gerekir. Bugün karşılaşılan bir çok kısıtlama bu hükmün ihlali niteliğindedir. Yine Anayasanın 137. maddesinde düzenlenen “**kanunsuz emir**” konusunda çok az bilgi sahibi olduğumuz gerçektir. Bu konunun da bilinmesinde yarar vardır.

Dolayısıyla memur arkadaşlarımızın kendi istekleriyle, herhangi bir disiplin cezası almadan veya almak üzereyken veya aldıktan sonra memuriyetten atılma korkusuyla istifa etmelerini doğru bulmuyorum. Bu tutum bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla yapacakları şey disiplin cezalarına itiraz etmektir. Disiplin soruşturması nedeniyle açığa alınmışlarsa idare mahkemelerinde dava açacaklar, gerekirse kendilerine uygulanan işlemin esasını teşkil eden düzenleyici işlem hakkında, yani bu bir yönetmelik veya bir genelgeyşe, bu yönetmelik ve genelgeler hakkında İdare mahkemelerinde veya genel bir düzenlemeyle Danıştay'da gerekli davaları açıp bu düzenleyici işlemlerin iptalini sağlamaları gerekecektir.

İkinci olarak da kendilerine uygulanan cezanın hukuka aykırılık şartları varsa bu işlemlerin iptali yoluna gidecekler, Dolayısıyla görülecek ki bu İşlemler iptal edilse de edilmese de, ceza verilse de verilmesede veya uygulansa da uygulanmasa da memuriyetten atılma diye bir olay söz konusu değildir.

Burada idarenin tutumunu da değerlendirmek gerekir. İdare bir takım valilik ve kaymakamlık genelgeleriyle veya İlçe Milli Eğitim müdürlerinin yazılarıyla, tamimleriyle öğretmenleri korkutarak onların görevden alınabileceklerini veya emre itaatsizlik dolayısıyla aleyhlerinde ceza davası açılacağını ifade ediyor. Ayrıca haklarında emre itaatsizlik nedeniyle açılacak ceza davasının soruşturma aşamasında, Memurin Muhakematı Hakkında Muvakkat Kanun hükümleri uyarınca açığa alma veya görevden alma şeklinde yürütüleceğini belirterek korkutmakta veya ikna odalarında bu mevzuları ve dayatmaları öğretmenlerin önüne getirerek istifa ettirdiklerini görüyoruz.

Öğretmenler biraz daha bilinçli olurlarsa bu ikna odalarında veya savunmalarında çok daha rahat olabilirler. Mevzuatı iyi bilir ve hukukçularla biraz daha fazla mesai içinde bulunurlarsa bu uygulamaları tersine çevirme imkanları olabilir. Nitekim daha dün gazetede, bir öğretmenin açığa alınma işlemine karşı idare mahkemesine yapılan müracaatla

yürütmenin durdurulduğunu ve öğretmenin disiplin soruşturması devam ederken görevinin başına döndürüldüğünü okuduk.

Dolayısıyla bu en başta belirttiğim hukuk kuralları ne kadar adil olmasa da, hukuka aykırı olsa da mutlaka bu mevzuat içinde muhatabı olan memurun veya öğrencinin istifade edebileceği bir takım kurallar veya bu kuralları uygulayacak gerçekten adalete yatkın, adil karar verebilecek insanlar vardır. Hiçbir sistemde tüm insanların adaletten soyutlandığını düşünmek mümkün değildir. Böyle bir şey düşünmek insani de değildir.

Evet hakimlerin adil davranma ve adil karar verme gibi görevleri var, fakat onlara yardımcı olacak şey de mutlak surette, uygulamaların muhatabı olan insanların hukuka olan ilgi ve alakalarıdır. Bu ikisini bir araya getirmeye çalıştığımızda, işte o hukuk mücadelesi dediğimiz olay gündeme geliyor. Bu hukuk mücadelesinden mağdur olan tarafın zaferle çıkacağına, netice alacağına ben inanıyorum. Bunun zaman zaman örneklerini de görüyoruz. Kaldı ki bizim mesleğimiz, uğraş alanımız savunma görevidir. Savunmanın da işi, zaten adı üstünde bu tip yanlış uygulamaları veya hukuka aykırılıkları giderme noktasında yargıya yardımcı olmaktır.

Vahdet: Bu baskılar büyük ölçüde özel okulları da kuşatmış durumda. Özel okulların sahiplerinde ve yöneticilerinde ise okullarının kapatılması ve bunca sermayelerinin boşa gütmesi endişesi var. Olsa hukuki dayanağı olmayan bir yasağın ne derece uygulandığına dair raporların bir okulun kapatılması için gerekçe sayılamayacağı ortadadır. Bu konuda neler söyleyebilir ve despotça yasaklar karşısında özel okulların verebilecekleri hukuk mücadelesi hakkında ne gibi pratik bilgiler verebilirsiniz?

Balcı: Elbette ki özel okullar aynı zamanda ticari kuruluşlardır. Ama özel okullar aynı zamanda da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kamu kurumu niteliğinde kuruluşlardır. Dolayısıyla onların özel okul kurumlarına ilişkin mevzuata uyma zorunluluğu var. Ancak bu, hukuka aykırı işlemlerin de muhatabı olma anlamına gelmez. Hukuka aykırı bir takım işlemler varsa, okul yönetimi veya bunların oluşturduğu sivil kuruluşlar hukukun gerçekleşmesi için bir görev üstlenmeli, hukuka aykırı olan konularda direnmeli ve hukuku kullanmalıdır.

Bununla beraber yine bu öğretim kurumlarında çocuğu olan vatandaşlara da büyük görev düşüyor. Velilerin de, gerek çocuklarıyla, gerek çocuklarının öğretmenleriyle alakalı haklarını bilme ve kullanma noktasında belli bir bilinç düzeyine ulaşmaları gerekir. Örneğin; dersleri boş geçen öğrenci velilerinin valiliğe, kaymakamlığa, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine yapacakları müracaatlar, bu derslerin boş geçmesinden doğacak ve doğmuş sakıncaları ortaya koyabilecek açıklamalar, hazırlanacak raporlar belki uygulamaların daha yumuşak olmasına, farklı çözümler bulunmasına yarar sağlayabilir. Henüz bunun dahi denendiğini pek fazla göremedik. Çok az örnekleri var belki.

Belli bir yerde elbette ki despotça uygulamalar bunu dikkate almayabilir. Ama halkın belirleme gücünü ve iradesini ortaya koymaması halinde olumlu yaklaşımlar, olumlu uygulamalar beklemek biraz hayalcilik olur. Dolayısıyla sorunun çözümü biraz da, halkın bu noktada kendi iradesini hukuk dışına taşmamak şartıyla ortaya koymasında yatıyor. Henüz bu safhada olunmadığını, bu safhaya gelinmediğini görüyoruz. Bazı yerlerde velilerin, valiliklere ve kaymakamlıklara dilekçe verdiklerini görüyoruz. Bunu önemli bir gelişme olarak görüyorum. Özel okulların sırf kılık kıyafet nedeniyle kapatılması mevzuatta mümkün değil. Ancak elbette ki, toplum mühendisleri diye ifade ettiğimiz topyuıma kendi arzularınca gömlek biçenler, bu yola gitmeyi düşünebilirler. Özel okulların kapatılması noktasında bir takım baskılar yapabilirler. Özel okulların da buna direnmesi gerekir. Bu direniş için kanuni mevzuat yeterli olmakla birlikte, bunun sivil itaatsizlik şeklinde belirecek eylemlerle de beslenmesini zaruri görüyorum.

Bir de siyasi mücadele yoluyla, değişik siyasi mekanizmaları harekete geçirerek, vatandaşın çocuğunun eğitimine bizzat kendi katkısı çerçevesinde, uyum kanunlarının çıkmasına yardımcı olabilirler, yol gösterebilirler, siyasileri uyarabilirler, siyasilere baskı yapabilirler. Biitün bunlar sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla veya velilerin okul dernekleri, koruma dernekleri, okul aile birlikleri ve daha değişik isimler altında toplu faaliyetleriyle, toplu gayretleriyle sağlanabilir diye düşünüyorum. Bu mücadelenin olur veya olmazlığı, böyle bir gayretin neticesinde belli olacaktır. Bunlar yapılabilirse ben tahmin ediyorum ki iyi neticeler alınabilir.

Vahdet: Başörtüsü mücadelesinin önemli bir boyutunu üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere yönelik baskılara karşı verilen mücadele oluşturuyor. Bu öğrencilerin okuma haklarını koruyabilmek için vermeleri gereken hukuk mücadelesi hakkında neler tavsiye ediyorsunuz?

Balcı: Öğrencilerin okuma haklarını koruyabilmelerinin, öğretmenlerin kılık kıyafetlerini inançları gereği koruyarak verdikleri mücadeleden daha kolay olduğunu düşünüyorum. Üniversite amacı ve yapısı gereği akademik bir kurum. Her ne kadar kamu kurumu olarak sayılsa bile daha özgür bir ortamın öngörüldüğü bir kurum. Dolayısıyla buradaki öğrencilerin de bu mücadelede daha avantajlı olabileceklerini düşünüyorum. Neticelere bakarak konuşulduğunda belki bunu o kadar açıklıkla söylemek mümkün olmayabilir, fakat üniversitelerde hukuk mücadelesinin henüz yeteri kadar verilememiş olduğunu düşünüyorum. Diğer bir husus da, hiç bir direniş göstermeden idarenin buyruklarına teslim olunmasının yol açtığı durumdur. Bu teslimiyetin öğrenci kitlesi üzerinde meydana getirdiğı üzüntü ve yalnızlık duygusu, hukuk mücadelesini de ekiliyor.

Öğrencilerin, sorunlarını anlatma hususunda iki tür imkân vardır. Gerektiğinde yöneticilerine, rektörlerine, dekanlarına başvurarak haklarını arayabilirler. Ayrıca öğrenci kesimi haklarını idari ve hukuki yollardan aramalarına imkan verilmediğinde sokakta

insanlara duyurarak, gerektiğinde siyasilere giderek bu haklarını arayabilirler. Ama kendilerine yapılan hukuk dışı uygulamalara karşı da bir hukuk mücadelesi başlatmaları gerekiyor. Bunun artık güzel örneklerini görüyoruz. Henüz bu örneklerin neticesi alınmamış olabilir. Ancak bu mücadeleler ne kadar yoğun devam edebilirse o kadar neticeye yaklaşılabileceğini, daha doğrusu iyi neticeler alınmaya başlanabileceğini düşünüyorum.

Bir kere hukuksuzluk bir diğer adıyla zulüm hiçbir zaman abad olmaz. Tarih boyunca hep geçici olarak kalmıştır. Ama geçici olarak kalmasının şartı mutlak suretle buna karşı verilen mücadeleden geçer. Eğer zulüm, böyle bir mücadeleyle karşılaşmazsa, yine ilelebet olmaz ama uzun ömürlü olur. Karşısında gerçekten nitelikli bir hukuki mücadele gördüğünde de geri adım atma veya toplumuyla barışma zorunluluğu hissedecektir. Üniversiteler bunun en iyi zeminleridir.

Üniversitelerde akademik veya sosyolojik anlamda kendi özgürlüğünü kullanabilecek, hak ve yükümlülüklerinin farkında olan bir toplumdan bahsediyoruz. Elbette ki öğrencilerin mutlaka hukukçu olmaları gerekmiyor. Kendileriyle alakalı mevzuatı ve hakları kullanma yollarını öğrendiği oranda, yine başta da belirttiğimiz gibi hukukçularla daha yakın diyaloga girerek mücadele etmeleri sayesinde ve ayrıca karşılaştıkları zulüm olarak ifade edilebilecek uygulamaları kendi velilerine ve çevrelerine, yani topluca halka ulaştırabildiklerinde, daha büyük kesimleri harekete geçirebilirler.

Bu çerçevede öğrencilerimizin Yüksek Öğretim Kanunu ve Yükseköğretim Disiplin Yönetmeliğini çok iyi bilmeleri gerekir. Bunları açıp baktıklarında kılık kıyafet yasağına ilişkin herhangi bir düzenleme olmadığını göreceklerdir. YÖK Kanununun Ek- 17. Maddesi üstelik kılık kıyafeti serbest bırakmıştır. Ayrıca YÖK Disiplin Yönetmeliğinde de kılık kıyafeti yasaklayan bir hüküm yoktur. Kaldı ki olsa bile Anayasaya ve kanuna aykırı olması nedeniyle yok hükmünde sayılır.

Üniversitelerde kılık kıyafete ilişkin düzenlemeler genelde genelgelerle yapılabilmektedir.

Bu genelgeler de tamamen anayasaya, kanuna, insan haklarına ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır. Bütün bu aykırılıkları değerlendirerek ve kullanarak iyi bir hukuk mücadelesi verilebilir. Yine bu noktada öğrencilerimizin bütün bunları yaparken idareyi yani Türkiye'deki yapısal sistemi iyi bilmeleri gerekir. Yani kuvvetler ayrılığı olarak da ifade ettiğimiz yasama, yürütme ve yargının ne anlama geldiğinin, bu üç erkin birbiriyle olan ilişkisinin iyi değerlendirilmesi ve bu noktada siyasi sisteme baskı yapılması gerektiğini düşünüyorum. Her ne kadar 10-15 yıllık aralarla bu üç erkin birbirine karıştığı ve yürütme erkinin -ki onun da başında her zaman hükümet olmayabiliyor, daha farklı güçler olabiliyor- daha baskın çıktığı dönemler olsa bile bunların hiçbir zaman ilelebet olmayacağını tarih içinde gördük.

Dolayısıyla öğrencilerimizin kendileriyle alakalı mevzuatı iyi bilmeleri ve her bir hukuksuzluk karşısında mutlaka yargı yoluna başvurmaları gerekir. Ben hukukçu olduğum için ancak yargı yolunu insanlara salık verebilirim. Hukukun kullanılması dışında hak arama yolları da vardır. Fakat bu yollarla alakalı sivil toplum kuruluşları, sosyologlar, toplum bilimciler belki daha farklı yollar gösterebilirler. Bizim görevimiz buradaki hukuk mücadelesinde neler yapılabileceğini ortaya koymaktır. Öğrenciler için de bu mücadele daha kolay ve daha bilinçli bir mücadeledir.

Bu noktada önemli bir hususun altını çizmek gerekiyor: Yüksek Öğretim Kanunu ve YÖK Disiplin Yönetmeliği'nde kılık kıyafeti yasaklayan bir hüküm bulamayan idareciler, kurtuluşu Anayasa Mahkemesi'nin karar gerekçelerinde bulmakta ve: İlgili madde 'yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak şartıyla, yükseköğrenim kurumlarında kıyafet serbesttir' diyor. Buna da iptal davası açıldı, ama Anayasa Mahkemesi bunu iptal etmedi. Sadece Anayasa'ya uygun yorum yöntemiyle bunu sonuçlandırdı ve 'kılık kıyafet serbestisi, dini inanç nedeniyle boyun ve saçların örtü ve türbanla kapatılmasını ve dinsel nitelikteki giysileri kapsamaz' dedi. Yani kılık kıyafet serbestisinin sınırlarını açıkladı. Bugün 'türban kılık kıyafet serbestisi içinde değildir' demektedirler.

Bu fetva, tamamen hukuki dayanaktan yoksundur. Bu ifadelerin hukuktan yoksunluğunu yine aynı kişi aynı yazının bir kaç paragraf öncesinde itiraf ediyor:

“Anayasamızla koruma altına alınan kıyafet kanunumuzda, başını örteceksin ya da örtmeyeceksin diye bir kısıtlama yok.” Bu sözler İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı Nur Sertel'e aittir.

Birkaç kişi için çıkarılan “Atatürk Öğrencileri Dergisi”nde rektör yardımcısının bahsettiği bu husus, Anayasa Mahkemesi'nin Ek- 17. maddesinin iptaline ilişkin talebe karşılık, maddenin Anayasaya aykırı olmadığı kararının gerekçesidir. Anayasa Mahkemesi bir yandan Ek- 17. maddenin Anayasaya uygunluğuna karar verirken, diğer yandan da bu kararın gerekçesinde başörtüsünün kılık kıyafet serbestisi içinde değerlendirilemeyeceğini ifade etmektedir. Ancak bu ifade Anayasa Mahkemesi'nin yorumudur, kararı değildir. Zira “Anayasa Mahkemesinin kararlarının, bir kanunun veya kanun hükmündeki kararnamenin tamamını veya bir hükmünü iptale ilişkin olabileceğini, bu iptal kararını verirken de kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemeyeceğini” amir Anayasanın 153/2. maddesi göz ardı edilmektedir. Dün Anayasanın 153. maddesini Anayasada belirlenen şekliyle öğrencilerine öğreten bazı öğretim üyeleri, bugün tam tersine hareketle yukarıdaki yazarın yorumunda olduğu gibi davranarak öğrencilerine başörtüsü yaşağı koymakta ve Anayasa Mahkemesinin karar gerekçelerini yeni bir uygulamanın dayanağı olarak göstermektedirler. Çifte standardın bu örneğine karşı yine en etkin yol, bu yasakçuların silahı olan Anayasa ve maddelerini kullanabilmektir.

Vahdet: Son olarak da, bütün bu haksız uygulamalar karşısında insan hakları kuruluşlarının ne gibi bir tavır takınmaları gerektiği hakkındaki düşüncelerinizi öğrenmek ve bütün bu kuruluşlara yönelik tavsiyelerinizi almak istiyoruz

Balçı: Artık dünyada siyasetin sadece parlamenter bir mücadele olmadığı noktasında insanlar hemfikirdir. Bu şu demektir: Artık siyaset sadece politika anlamına gelmiyor Her şeyin bir siyaseti var. Hukukun da bir siyaseti var. İnsanlar artık toplum dışı bir varlık olarak kabul edilmediğinden, toplumda ortak dertleri, ortak menfaatleri olan insanların bir araya geldiklerine ve belli bir amaç dahilinde hakların elde edilmesine çalıştıklarına şahit oluyoruz. İşte bu bir araya gelişler sivil toplum kuruluşlarını oluşturmaktadır. Mazlumder, İnsan Hakları Derneği, Özgür-Der, Ak-Der ve benzeri kuruluşlar, bunun faal örnekleridir. Her birinin güzel faaliyetleri olmakla birlikte, benim de herkes gibi tavsiye etmekte güçlük çektiğim, henüz bulunmamış ve ortaya konamamış farklı ve yeni mücadele şekilleri ve taktikleri bulmak gerektiğine inanıyorum. İnsanların dikkatini çekecek, onların kaygılarını kendi kaygılarına ekleyecek yeni metotlar bulunmalı kanaatindeyim.

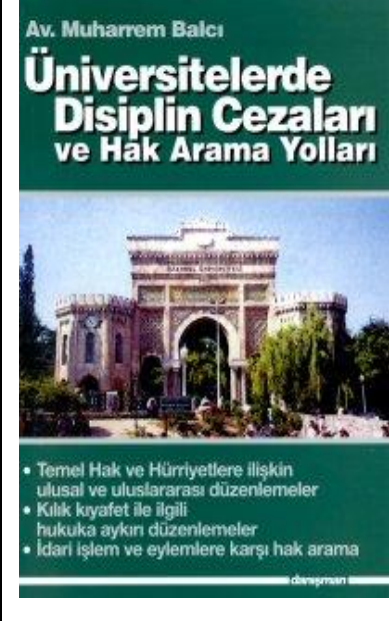
Geçtiğimiz günlerde bir Cumhuriyet Savcısı gayet saf bir şekilde: “Öğrenciler, gerçekten üniversiteye başvürtülü olarak giremiyorlar mı?” diye soruyordu. Yine 25 yıllık bir hakim: “Çocuklar, şu 312. madde ne diyor?” diye sonuyordu. Her ne kadar adı geçenlerin İlgisizliğine ve saflığına bağlamak mümkünse de, başvürtüsü zulmünün ve ifade hürriyetinin kitlelere yeteri kadar anlatılamadığı gerçeği de bu ifadelerden anlaşılmaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarının yapabileceği önemli bir görev vardır kanısındayım: Öğrenci velileri genelde devlet kapısında hak aramanın değişik sakıncaları olabileceğini, hak ararken suçlu konuma düşülebileceğini düşünüyorlar. Bir asra yakın bir gelenek bu insanları bu hale getirmiş. Şimdi bunun silinmesi için bir atak gerekiyor. Hukuka aykırı uygulamaların emrini veren rektör, dekan, vali, kaymakam, müdür, Cumhuriyet savcısı ve benzeri görevliler hakkında hukuka aykırı işlem ve eylemlerinden ötürü onları yargı önüne çıkarmak, bir defa bile olsa tahammül edemeyecekleri ‘ifade vermeye’ zorlamak, haklarında ceza soruşturması ve tazminat hükümlerini devreye sokmak, belki de caydırıcı bir unsur olabilir. Yozgat Cumhuriyet Savcısının uygulamasının ne kadar gürültü kopardığını her halde takdir edersiniz. Kanunsuz emir verenler hakkında Türk Ceza Kanununun 186/6 maddesi hükmü güyet açıktır. Lüzumu muhakemeye dahi gerek olmadan cezai soruşturma başlatılabilir. Yine YÖK Kanununun 53. Maddesinin c fıkrasının 7. Bendine göre, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan veya dolaylı olarak kısıtlayan, bu yolla kurumların huzur ve çalışma düzenini bozan eylem ve işlemlerden dolayı ilgililer hakkında doğrudan soruşturma açmak yetkisi Cumhuriyet savcılarınınındır. Bu yetkiyi kullanmayan Cumhuriyet savcılarının da hukuki ve cezai sorumlulukları vardır.

İşte sivil toplu kuruluşları, artık şapkasını önüne koyup iki büklüm durma geleneğini atmalı ve tüm insanlara hak arama erdeminin bir insanlık onuru olduğunu anlatabilmelidirler.

Evet hak arama bir erdemdir. Bu erdemin farkında olmayanlar için bir anlam ifade etmese de, kendi nefislerinde tadacakları adaletsizliklerde geç kalmış olacaktırlar. Haklarını ve bu haklarını kullanmasını bilmeyenlerin, gerektiği zaman bu hakları kullanmaya ehliyetleri ve imkanları olmayacaktır. İnsanlık onuru hakların kullanılmasının ertelenmesini ve devredilmesini reddeder.

.....

 <p>Av. Muharrem Balcı Üniversitelerde Disiplin Cezaları ve Hak Arama Yolları</p> <ul style="list-style-type: none">• Temel Hak ve Hürriyetlere ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemeler• Kılık kıyafet ile ilgili hukuka aykırı düzenlemeler• İdari işlem ve eylemlere karşı hak arama <p>danışman</p>	<p>Avukat Muharrem Balcı'nın hazırladığı "Üniversitelerde Disiplin Cezaları ve Hak Arama Yolları" adlı eser, inançlarından dolayı mağdur edilen, haksızlığa uğratılan öğrencilere, haklarını hukuki yollardan aramaları için yol gösteriyor. Kitap üniversitelere yönelik yasa ve mevzuatların yanı sıra Milli Eğitim Temel Kanunu ve idari düzenlemelerle ilgili mevzuatları da içeriyor, Bu itibarla genel olarak eğitim camiasında görev yapan ya da öğrenim hakkını kullanmak isteyen herkesin istifade edebileceği bir kitap. Kitapta ayrıca temel hak ve hürriyetlere ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemeleri ve kişisel ve siyasal haklara ilişkin uluslararası sözleşmelerin hükümlerini ve BM'in temel haklarla ilgili uluslararası nitelikteki bildirelerini bulmak mümkün.</p>
---	--

T. C. Anayasası'nın 90. Maddesinin son paragrafına göre Türkiye'nin imza attığı uluslararası bildirelerin bağlayıcılığı olduğundan, kitap bu bildireler çerçevesinde hak arama konusunda da yönlendirici nitelik taşıyor. Ayrıca kitapta temel hakların korunması ve öğrenim hakkının kullanılması konusunda verilecek hukuk mücadelesinde gerekçe teşkil edecek mahkeme kararlarına da yer veriliyor. Bugün idari mekanizmayı ellerinde tutanların, insanların haklarını aramalarını engelleyebilmek için yasal düzenlemeleri çarpıttıkları, kafalarına göre uygulamalar yaptıkları apaçık ortadadır. Bu tür yasa dışı uygulamalara karşı herkesin yasal haklarını bilmesi ve hiç kimsenin temel haklarından taviz vermemesi gerekir. Bu konuda bilgili ve bilinçli olmak isteyenlerin Av. Muharrem Balcı'nın kitabından çokça istifade edeceklerini sanıyoruz. Kitabı "Danışman Yayınları, Vatan Cad. Şehit Pilot Mahmut Nedim Sok. No: 1513 Aksaray – İstanbul" adresinden temin etmek mümkün.